2/2025

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

www.sspe.cz

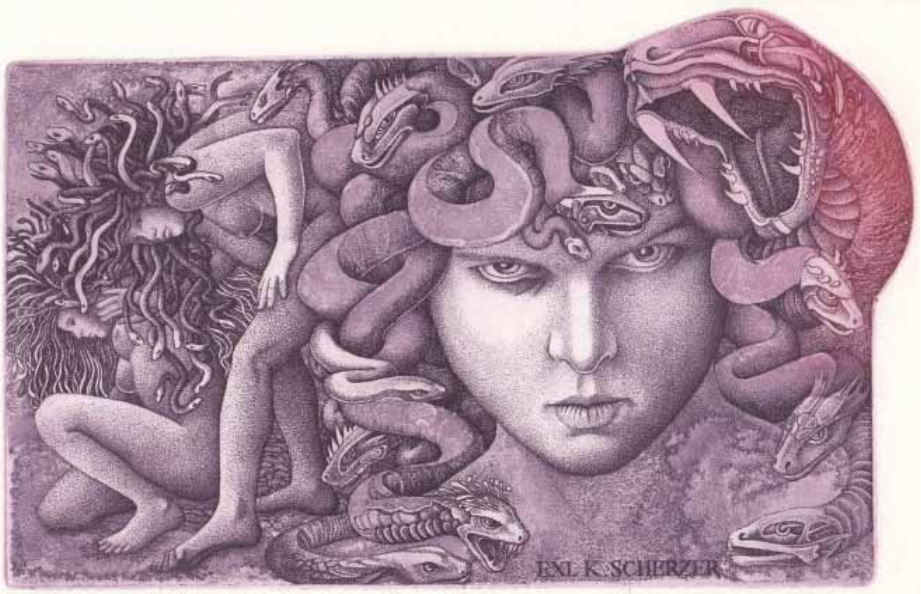

Josef Dudek, C3+C5/2, Medusa, 2013

Josef Dudek, C3+C5/2, PF 2014
Anděl strážný už se strojí, celý rok ať při Vás stojí!

ZPRÁVA ZE SETKÁNÍ GRAPHIA V SINT-NIKLAAS V BELGII

Ve dnech 14. až 16. 3. 2025 se konalo v Sint-Niklaas mezinárodní výměnné setkání organizované belgickým spolkem Graphia a to u příležitosti 50. výročí založení Mezinárodního centra exlibris – The International Ex libris Centre (IEC), které bylo v Sint-Niklaas založeno 15. března 1975. Za Českou republiku se zúčastnili

Radnice v Sint-Niklaas, foto Wikipedie

předseda SSPE Miroslav Petřík a členové výboru Mgr. Alois Sassmann a MUDr. Luboš Vaněk a také členka spolku Ewa Grigar se svým manželem. Páteční dopoledne (14. 3.) jsme chtěli využít k prohlídce města a návštěvě IEC, která je podle propozic možná pouze po předchozí domluvě. Centrum by mělo vlastnit asi 160 tisíc exlibris od 5500 autorů z padesáti zemí. Po písemném vyjednávání jsme se dozvěděli, že centrum funguje pouze jako depozitář a slouží k badatelským účelům a že i z důvodu nedostatku personálu není aktuálně přístupné. Tak jsme se vypravili až na odpolední slavnostní zahájení, které se konalo v městské radnici za přítomnosti starosty města Sint-Niklaas a radního pro kulturu. První dojem trochu zkazila rozsáhlá rekonstrukce náměstí Grote Markt a přilehlých komunikací, při které honosná novogotická radnice nevynikla v plné kráse. Nicméně jsme si vyfotografovali před ní stojící polychromovanou sochu sv. Mikuláše od gentského sochaře a keramika Achiela Pauwelse. Sál radnice byl vyzdoben vlajkami účastníků setkání, nechyběla ani česká vlajka. Z projevu prezidenta Jacka van Peera, který byl stejně jako zdravice představitelů města pronesen v nizozemštině a proložen několika anglickými větami, jsem vyrozuměl, že jsou přítomni hosté ze sedmi zemí. Následně také zazněly pozdravy v jejich mateřštině. Byli to sběratelé a umělci z Německa, Nizozemska, Francie, Česka, Švédska, Ukrajiny a Ruska. Projevy byly prokládány krásnými skladbami převážně klasické hudby neobvyklého dua: violoncello a akordeon. V projevu Jacka van Peera zazněla také informace, že počet členů spolku Graphia klesl pod 200, že je spolek dalšího života neschopný a že bude rozpuštěn. Časopis Graphia by měl vycházet ještě do konce roku 2025. Bylo

Slavnostní sál radnice v Sint-Niklaas, foto A. Sassmann

to překvapení nejen pro nás, ale také pro velkou část přítomných členů. Pravdivost této informace jsem si následně ověřil při rozhovorech během navazujícího rautu. Jako dárek jsme obdrželi dvojjazyčnou knihu od Karla Visserse *The history of modern Belgian ex libris 1880–2020* a poslední číslo časopisu Graphia.

Výměna exlibris se konala v sobotu (15. 3.) v Mercatorovu muzeu, pojmenovaném po Gerhardu Mercatorovi (1512–1594), vlámském kartografu a matematikovi, který vynalezl válcové mapové zobrazení. Rovněž sobota začala předáním dárků. V tašce jsme nalezli krásné číslo Graphia věnované Michalu Novákovi s vloženou grafikou Macbeth II a v obálce bylo pět pěkných exlibris různých tvůrců. Přátelské a slavnostní bylo setkání s Hedwigem Pauwelsem (*8. 8. 1934), který dokončil a vydal obrazový soupis svých exlibris – dodatek od roku 2008 po současnost. Svoji grafickou práci již ukončil, ale jak nám ukázal, denně kreslí. Předali jsme mu slavnostně diplom čestného členství v SSPE s přiloženou grafikou Miroslava Petříka a osobním dopisem v angličtině a nizozemštině. Velmi milé bylo setkání a výměna s veselým a stále činorodým grafikem Frankem Ivo van Dammem (*2. 9. 1932). V sále byla instalována nádherná výstava významného tvůrce mezzotint Azzi Hachmiho, narozeného r. 1950 v Maroku, studujícího v Belgii a žijícího v Solingenu v Německu. Výměna probíhala velmi intenzivně od 9 do 18 hodin. V podvečer jsme skončili spokojení, ale s obvyklým vědomím, že jsme se nestihli setkat se všemi, s kterými jsme chtěli měnit. Nicméně žeň vyměněných exlibris byla více než uspokojivá. Výměna pokračovala ještě v neděli, ale my jsme se jí s vědomím nejméně dese-

zleva: MUDr. L. Vaněk, předseda SSPE M. Petřík, čestný člen SSPE H. Pauwels, Mgr. A. Sassmann, předseda Graphia Jack van Peer, foto K. Vissers

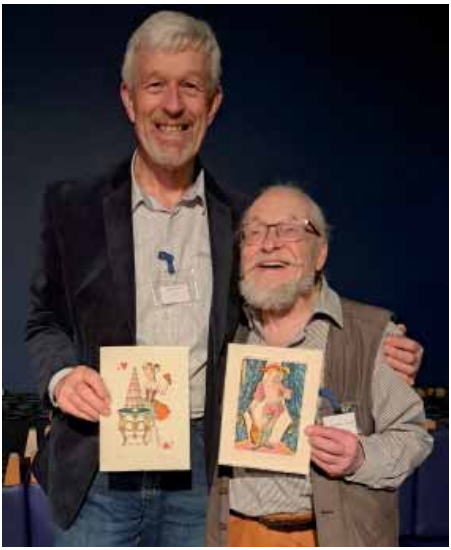

MUDr. L. Vaněk a grafik Frank Ivo van Damme, foto A. Sassmann

tihodinové cesty domů již nezúčastnili. Budeme doufat, že se s některými přáteli setkáme na našem letošním sjezdu v Táboře, neboť, jak nám sdělili, na sjezd v tomto městě se velmi těší.

Luboš Vaněk

JOSEF DUDEK VYPRÁVÍ O SVÉM ŽIVOTĚ ÚČASTNÍKŮM ADVENTNÍHO PODVEČERA

Praha, 7. 12. 2024

Musím začít u svého otce. V roce 1946 se odebral ze své rodné moravské vsi na studia do Prahy. Na Střední uměleckoprůmyslové škole na Žižkově náměstí studoval obor, který bychom dnes nazvali grafický design. Když si dnes prohlížím jeho školní práce, parafované Richardem Pípalem, žasnu nad tím, jak vysoké nároky museli studenti zvládat. Nedokážu si představit, jak by si s tím poradili dnešní středoškoláci. Po znárodnění bylo ale jasné, že v tomto oboru moc práce nebude, a tak se otec rozhodl pro jinou profesi.

Josef Dudek, C3, 1981

Já jsem začal klasicky, na lidové škole umění. Tu olomouckou, na kterou jsem nastoupil, vedl Miloš Stibor, významný představitel české fotografické tvorby. Dalšího výtvarného školení se mi dostalo na výtvarné katedře Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V čele katedry stál profesor Dušan Janoušek, působil tam i Ladislav Rusek a také Emil Viklický, otec známého jazzového pianisty. Nejsilnější vliv měl právě on. Působil svojí skromnou, nenápadnou, prvorepublikovou noblesou, hlubokými

Josef Dudek, C3/2, 1982

znalostmi, laskavostí a tolerancí k názorům ostatních. S profesorem Janouškem jsem si zpočátku moc nerozuměl. Oběma nám chyběla právě ta tolerance jiných názorů. Z mé strany to byl poněkud ukvapený vzdor, který ale později vystřídal obdiv k Janouškovým vytříbeným grafickým kompozicím. I pan profesor nakonec přijal mé tíhnutí k jiným inspiračním zdrojům a náš vztah se urovnal. Zůstali jsme v kontaktu i poté, když jsem školu dokončil.

Josef Dudek, C3+C5/2, 1986

Studium jsem ukončil v roce 1976 a po vojně jsem několik let působil v olomouckém dětském domově. Práce to byla psychicky či spíše emočně velmi náročná, ale měl jsem při ní dost času na vlastní tvorbu. Už během studia jsem se rozhodl, že hlavní náplní mého života bude grafika. Protože jsem nebyl členem Svazu výtvarných umělců, nebylo snadné získat atelier a s jeho vybavením to bylo ještě horší. Komunistický režim si dával veliký pozor, komu umožní přístup k tiskařskému lisu a barvám.

V té době jsem měl to štěstí, že jsem se setkal s **Václavem Křupkou**, profesorem na Obchodní akademii Mohelnice. Tento významný sběratel grafiky, velký propagátor české grafické tvorby ve světě a laskavý člověk mi otevřel dveře do světa exlibris. Měl velmi dobré kontakty s mnoha sběrateli v Evropě, se sběratelskými spolky a galeriemi a psal články o české grafice do zahraničních odborných časopisů. Mohl jsem pak začít vytvářet exlibris i pro zahraniční sběratele výměnou za barvy a jiné materiály, které byly pro mě dosud nedostupné. V té době jsem dostal nabídku od Miloslava Stibora vyučovat na jeho „lidušce" v Olo-

Josef Dudek, C3+C4, 1980

Josef Dudek, fotografie

mouci. Mimochodem, nyní tato základní umělecká škola nese jeho jméno. Bylo mi jasné, že tato práce bude daleko více ladit s mým hlavním zaměřením, přesto to nebylo snadné rozhodování, ten odchod od dětí v domově.

Tušil jsem ale, že tuto emočně vyčerpávající práci nedokážu dělat moc dlouho. Mám úctu k těm, kteří to dokážou naplno a celoživotně.

Na „lidušce" to byl úplně jiný svět. Miloslav Stibor, snad jediný nekomunistický ředitel školy, vytvořil kolem nás jakousi ochrannou bublinu, skrze kterou nepronikaly žádné ideologické dohledy. Všechno vykazoval jen na papírech, ani jsme o tom nevěděli. A když to občas přišel někdo zkontrolovat, tak ho opil slivovicí hned na schodech. Takový papaláš pak odcházel vratkým krokem a my jsme měli jistotu, že budeme zase v klidu. S Milošem jsme zůstali přáteli i po mém odchodu do Prahy v roce 1986. Byl to nejen skvělý fotograf, ale i skvělý člověk. Když zemřel, nabídla mi jeho žena Eva, abych si vybral něco z jeho pozůstalosti. Vybral jsem si jeho brýle, občas si je nasadím a zkouším vidět svět jeho očima.

V Praze jsem opět přijal místo na lidové škole umění a na této pozici setrvávám dodnes. Myslím si ale, že už to, vzhledem k mému pokročilému věku, nebude na dlouho. Vytvořil jsem několik knižních ilustrací, ale hlavním tématem zůstala grafika. Po nabídce od Milana Friedla jsem začal spolupracovat s **Lyrou Pragensis**. Musím přiznat, že Milana Friedla někteří výtvarníci, ale i herci, neměli moc rádi. Prý do jejich práce moc mluví a vnucuje jim svoji představu. Tady se musím Milana zastat. Dokázal velmi

Josef Dudek, C3+C5, 2002

přesně odhadnout možnosti každého, s kým spolupracoval, a od nikoho nebral míň, než 100 procent. Měl jsem z něj sice někdy trému, ale za tu jeho náročnost jsem byl vděčný. Nakonec bylo vždy příjemné zjistit, že těch mých 100 procent je ještě kousek dál, než jsem si původně myslel. A také do mé práce nikdy nezasahoval. Spíš se stávalo, že byl překvapen řešením, které jsem zvolil, a to jej na naší spolupráci bavilo.

Josef Dudek, C3+C5, 1991

Josef Dudek, C3+C7, 1998

Několik let jsem vyvářel novoročenky a jiné grafické listy pro Obecní dům v Praze. Měl jsem zpracovávat témata spjatá s touto budovou. Inspirací bezpočet a práce velmi příjemná.

První **poštovní známka**, kterou jsem navrhl, vyšla v roce 2009. Téma Ochrana polárních krajů a ledovců bylo tehdy aktuální i pro mě osobně. Nedlouho před tím se vrátil z Antarktidy jeden z mých přátel. Byl plný zážitků, foťák plný fotek a lákal mě na další arktickou cestu. Této nabídce jsem odolal, ale jeho zkušenosti mi hodně pomohly. A ještě jedna událost do tohoto kontextu dobře zapadla. V tisku se šířila zpráva, že se od pobřeží Antarktidy odtrhla kra rozlohou stejně veliká jako Praha. Vtělil jsem tuto skutečnost do příležitostného razítka k této známce. Komise známkové tvorby má při výběru témat, s kterými mě oslovuje, šťastnou ruku. Až dosud vždy vybrala to, které bych si vybral sám. Tvorba poštovních známek vůbec není jednoduchá práce. Než autor uchopí tužku nebo štětec musí zdárně proplout mořem různých úskalí, jako jsou třeba autorská práva na různá loga, fonty, zobrazení budov, soch a jiných objektů, technické mož-

nosti tisku nebo názory různých organizací či osob, které vědí lépe než autor, jak má známka vypadat. Musí se vyhnout motivům a detailům, které se na známkách objevily v nedávné minulosti nebo jsou z jiného důvodu nevhodné. I po letech práce v tomto oboru mě pokaždé překvapí nějaká nová regule, kterou je třeba dodržet. Tady ale musím zdůraznit, že autor má velkou oporu v odboru známkové tvorby, jehož pracovníci mu z toho bludiště obětavě pomohou.

Josef Dudek, C3/3, 2011

Mým posledním počinem v tomto oboru je příležitostné razítko Ježíškovy pošty na Božím Daru. Snad se vám bude líbit.

Na mých **grafikách** se často objevuje dívčí postava. Mám to štěstí, že se mi vždy podařilo najít modelku s velkou intuicí. Skoro vždy mám v hlavě obraz budoucí grafiky už hotový od samého začátku. Jako by mi jej někdo poslal. Ale potíž nastane, když jej mám přenést na papír. Postoj nebo gesto jsou najednou nepřesvědčivé či křečovité. Neříkám modelce, jak se má postavit, jenom jí popíšu situaci a atmosféru zamýšleného obrazu. A ona to chvíli nechá v sobě zrát, nic nevymýšlí, prostě to přijde samo, a pak udělá to gesto, které je jiné, než jsem si myslel, ale je to ono. V takových případech je na grafice vedle mého podpisu i její. Některé z mých fotografických cyklů jsou zaměřeny nikoliv na můj vlastní obrazový záměr, ale na osobnost modelky samotné. Jsou zamýšleny spíše

Josef Dudek, C3+C7, 2001

jako pocta výjimečné osobnosti. Další cyklus mapuje fakt, že ve stájích jsou vedle koní skoro vždy děvčata, ne kluci. Jiné cykly pracují s vlastním vizuálním a významovým záměrem (Black box – kontrast) a vzájemným souzněním živého těla a elektronických struktur nebo s pohybem.

Nedaleko od mé rodné vesnice stojí nevelké město Loštice, ve středověku pro-

slulé v téměř celé Evropě svojí zvláštní keramikou. Tyto zvláštní tzv. **loštické poháry** se vyvážely od Uher až po břehy Atlantiku. Najdeme je i na obraze Hieronyma Bosche Zahrada pozemských rozkoší.

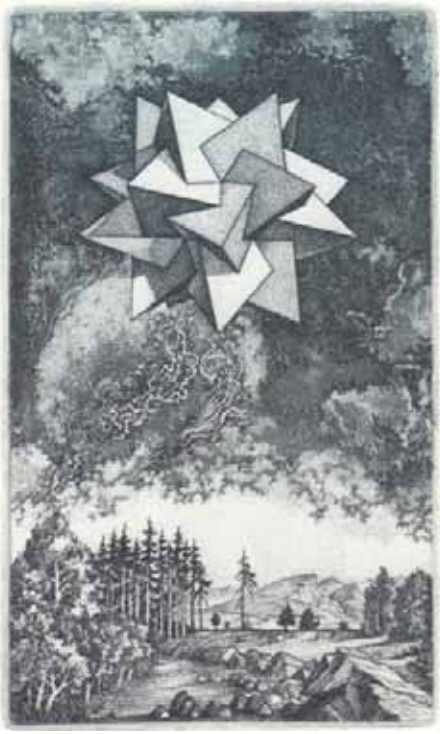

Josef Dudek, C3+C5/2, PF 2015

Tajemství jejich výroby bylo zapomenuto, a tak jsem tomu věnoval vždy část léta v posledních 25 letech. Spolu s několika přáteli jsme to nakonec rozluštili a se Stanislavem Motlem o tom natočili filmový dokument. Je k nalezení v archivu české televize pod názvem Malíř ďábla, tajemný příběh loštického poháru. Ale výzkumy pokračují, s každou odpovědí přichází řada dalších otázek. Vzorky hlín, hornin a minerálů je třeba vypalovat původní technikou, v peci vytápěné dřevem na teplotu 1250 stupňů. Protože mě nebavilo vypalovat jen vzorky, začal jsem na kruhu točit nádoby a zkoušet, co ty obyčejné hlíny a šutry dovedou. A dovedou toho docela dost. K tomu ještě přibyla řada geologických zajímavostí a záhad, které stojí za to prozkoumat. Ale kde na to vzít čas?

Pár prvních **exlibris** jsem vytvořil ještě jako student. Jsou to suché jehly ryté do plastu a nestojí za nic. První vážně míněné knižní značky, suché jehly, vznikaly již do měděných desek, později to

Josef Dudek a Jan Langhammer, Praha, 2018, foto A. Sassmann

byly lepty do zinkových desek. Lepty do mědi, kombinované s akvatintou a mezzotintou jsem začal dělat až když jsem s pomocí zahraničních sběratelů získal potřebné materiály a nástroje. Profesor Křupka mě také seznámil s **Janem Maulerem**, uměleckým tiskařem z Moravské Třebové, od kterého jsem se naučil různé finesy při tisku z hloubky. Hodně jsem se o poctivém tiskařském řemesle také dověděl od Milana Dřímala. Vždy si na něj vzpomenu, když rozmlouvám svým studentům různé diletantské nešvary, jako třeba přidávání petroleje do barev.

Tvorba exlibris má, oproti jiným tvůrčím formám, jedno veliké pozitivum. Autor se domlouvá přímo s tím člověkem, pro kterého je dílo určeno. Takovýto přímý kontakt nemůže nahradit ani ten nejlepší galerista nebo kurátor. Sběratelé jsou lidé opravdově nadšení pro obor svého zájmu a mají často hluboké znalosti. Jsem si ale vědom toho, že někteří se na mě zlobí. A mají proč, hlavně pokud jde o moje dodací lhůty. Ale ono se to opravdu nedá stihnout, i když pracuji 10 hodin denně, 7 dní v týdnu. Volno mám jen o prázdninách, pokud zrovna nejsem na plenéru se studenty.

Druhý můj prohřešek se týká rozměrů mých exlibris, které v posledních letech povážlivě narostly. Jenže ty obrazy, které mi kdosi posílá (to berte s rezervou), jsou příliš košaté a nejdou vtěsnat do malého formátu. A protože nevím, jak dlouho na to budu ještě vidět a ruka se nebude třást, nemohu již jejich realizaci odkládat na později.

Také je už na čase, abych utlumil některé svoje aktivity a ušetřený čas věnoval tomu, co jsem si zvolil jako životní téma – grafice. První, co hodlám škrtnout, je pedagogická činnost. V tom by mi mohl pomoci ten z vás, kdo by věděl o nějakém nevelkém atelieru za rozumnou cenu (tohle berte vážně).

To je všechno z mého životopisu. Mezi promítanými fotkami najdete i fotografii nože, jmenuje se Mamlas a vyrobil jej nožíř Jaroslav Brixi z Mohelnice. Design nožů, to je jedna z aktivit, kterou jsem ukončil již před lety.

Srdečně Vás zdravím!

Josef Dudek

IRINA YELAGINA

Její výtvarné práce jsou nepřehlédnutelné. A je jedno, zda se jedná o exlibris, grafické listy nebo ilustrace, které si případný zájemce z České republiky

Irina Yelagina

prohlédne spíše na internetu. Výsledný dojem je samozřejmě umocněn, když je máte před sebou. Je v nich cosi znepokojujícího, možná až zvláštního, co

Irina Yelagina, C3/col, 2010

nutí diváka se k nim vracet a opakovaně o nich přemýšlet.

Ruská malířka a grafička Irina Yelagina (Ирина Елагина) (*16. 3. 1983) pochází z Nižního Tagilu. Zde v letech 2001–2006 absolvovala umělecko-grafickou fakultu Státní sociálně-pedagogické akademie, studovala u profesora Vladimíra Zueva. V současné době žije a tvoří v Podgorici, hlavním městě Černé Hory.

Irina Yelagina, C3, 2007

– v roce 2007 z XII. mezinárodní soutěže malých grafických forem a exlibris, Ostrov Velkopolský a ze VII. mezinárodní soutěže pro exlibris, Glivice. Od roku 2007 začala pravidelně navštěvovat setkání sběratelů exlibris. Samotných sběratelů si váží zejména proto, že chápou význam užité grafiky, dokáží vyjádřit své estetické cítění a dokáží se aktivně zapojit do tvorby. Na začátku tvůrčí cesty se jí dostalo velké pomoci a inspirace od nizozemských sběratelů Agaathy van Waterschootové, jejího manžela a také Jana Bruggemanna. V roce 2010 se Irina přestěhovala do Moskvy a založila rodinu. Sběratelský svět ji však velmi chyběl, a proto téměř po desetileté přestávce se v roce 2020 k tvorbě knižních značek vrátila. Vzhledem k celosvětové epidemii nemoci co-

Irina Yelagina, C3/col, 2025

Své první exlibris vytvořila již v době studia v roce 2005 pro soutěž vypsanou Museem Bodoniano v Parmě (Giovanni Battista Bodoni, 1740–1813, italský typograf). Její grafika byla tehdy oceněna druhým místem a finanční prémií, což bylo pro studentku žijící na Urale velkou ctí a povzbuzením. Jak Irina dodává – organizátorům soutěže je velmi vděčná, získaná cena ji dodala jistotu, že odvádí dobrou práci. Další ocenění přišla záhy z Polska

vid-19 však bylo velmi složité získávat nové objednávky, proto se začala věnovat dětské ilustraci a tvorbě dětských knih. Velkým potěšením pro ni bylo vytvořit sérii leptů na téma knihy *Alenka v říši divů* od Lewise Carrolla.

Oblíbenou technikou Iriny je lept. Ve své grafické tvorbě používá i kombinaci leptu a linorytu, některé práce koloruje akvarelem, doplňuje zlacením či používá chine-collé. Vzhledem k tomu, že velmi ráda čte, nejraději tvoří exlibris na téma literárních děl. Proto si také nejvíce cení svého exlibris zhotoveného v roce 2008 pro Gila Beumonta na motivy povídky ruského spisovatele Daniila Charmse a letošní s motivem z knihy *Tulák po hvězdách* od J. Londona, které putovalo do České republiky.

V současné době pracuje na sérii grafik, v nichž zasazuje mytologické postavy do veřejných prostor, a připravuje ilustrace pro další dětskou knihu. A samozřejmě se také těší na zhotovení dalších knižních značek pro případné zájemce. K dnešnímu dni jich má Irina Yelagina na kontě rovných 95 a jsou zastoupeny ve sbírkách známých evropských sběratelů. Pokud vše dobře dopadne, autorka navštíví letošní sjezd SSPE v Táboře.

Výtvarnici mohou případní zájemci kontaktovat na Ymarta2023@gmail.com.

Jaroslav Čada

VÝTVARNÉ DOPROVODY BÁSNICKÝCH SBÍREK OTOKARA BŘEZINY

Básnické dílo Otokara Březiny vždy přitahovalo umělce, především výtvarníky, ale také hudebníky, básníky. Právě u Březiny mnoho jeho básnických obrazů promlouvá přímo k zraku, přímo vyvolává obrazy krajin, v pozdějších dílech už jsou to přímo vize. Ten skromný učitel se uměl dívat a zpívat. Asi to bylo i tím, že hodně chodil přírodou, citlivě ji vnímal a čerpal z ní očistu a posilu, radostné podněty.

Projevem přátelství a úcty výtvarných umělců ke geniálnímu básníkovi byl dar

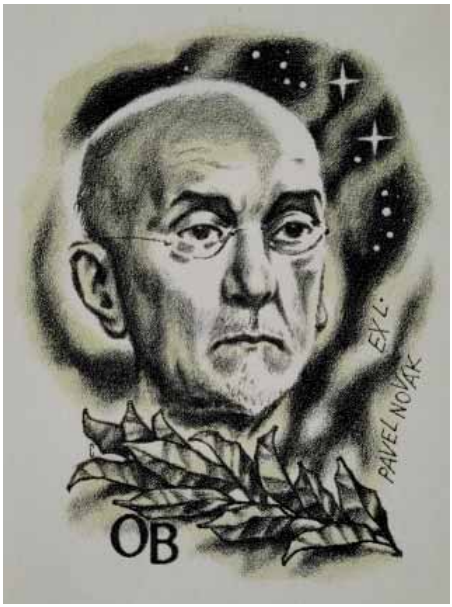

Vojtěch Cinybulk, L1/2, 1979

Spolku výtvarných umělců Mánes, kdy soubor třiceti osmi originálů od různých výtvarníků nesl název *Otokaru Březinovi, básníku, umělci a člověku, ke dni 13. září 1928 v oddané úctě a upřímném přátelství Spolek výtvarných umělců Mánes*. Mezi dárci byli významní malíři a grafici té doby. Soubor je uložen v knihovně Muzea Otokara Březiny.

Březinova poezie, plná symbolů a metafor, básnických obrazů s tušením nových tajemných světů, mnoha náboženských motivů a postav, umělce přitahovala a inspirovala.

František Bílek, X2/2, 1919

Mezi nejčastějšími ilustrátory, kteří hluboce porozuměli duchu Březinova díla, byl v první řadě jeho přítel, sochař a grafik František Bílek, který ještě před osobním setkáním ilustroval v *Novém životě* báseň *Tichý oceán* a už v roce 1900 doprovodil svými třemi litografiemi společné vydání Březinových básnických sbírek *Tajemné dálky* a *Svítání na západě*. Graficky vyzdobil jedenáct Březinových esejů se souhrnným názvem *Hudba pramenů* (1919) pěti dřevoryty a třemi kresbami.
Během dalších let ilustroval celkem třináct vydání Březinových knih. Vytvořil také řadu grafických listů, k nimž nacházel inspiraci v Březinových básních, např. grafický cyklus *Nejvyšší spravedlnost*. V roce 1916 se zabýval dřevoryty na téma *Tvůrce a jeho sestra bolest*, které po básníkově smrti doznaly bronzové podoby v sousoší vztyčeném nad hrobem O. Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou. Otokar Březina vydal vlastním

Jan Konůpek, L1, 1938?

nákladem roku 1901 svoji knihu veršů *Ruce*, kterou František Bílek doplnil kresbami. V Novém Jičíně v Novém životě vyšel r. 1901 Bílkův *Otčenáš* s předmluvou O. Březiny. Také Bílkova plastika *Slepci* byla inspirovaná Březinovou básní *Hudba slepců* (ze sbírky *Ruce*). Bílek mnohokrát Březinu portrétoval kresbou či dřevorytem a existuje i několik portrétů v sádře a ve dřevě.
Jan Zrzavý vytvořil v r. 1927 pro nakladatelství Aventinum Otakara Štorcha-Ma-

riena ilustrace k *Hudbě pramenů*, které byly vystaveny v Aventinské mansardě, avšak k vydání knihy s těmito ilustracemi nedošlo.

Snad nejčastěji Březinova díla ilustroval, přičemž velmi dobře vnímal jejich mysticismus, Jan Konůpek. Březinův básnický odkaz se stal takřka jeho životním údělem. Prostřednictvím Josefa Portmana graficky vyzdobil společně se Z. Braunerovou Březinův esej *Jediné dílo* (1923),

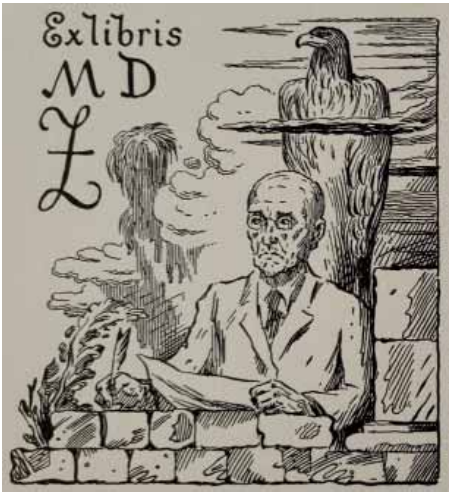

Jan Konůpek, P1, 1938

také *Přítomnost* (1931), dále esej *Zrcadlení v hloubce* (1932), graficky rovněž doprovodil *Hudbu pramenů* (1932). Dvěma kresbami vyzdobil bibliofilský tisk *Motiv z Beethovena* v roce 1938 k básníkovým posmrtným sedmdesátinám pro účastníky 10. sjezdu moravských knihomilů. Z roku 1948 je vydání sbírky *Svítání na západě* s Konůpkovými jedenácti lepty a kresbou na obálce. Vícekrát výtvarně doprovodil i souborná vydáni Březinových básnických spisů.

Významným ilustrátorem, který Březinovu dílu dobře porozuměl, byl malíř a grafik Josef Váchal. V roce 1919 ručně vyzdobil vytištěnou knihu *Básně Otokara Březiny* 150 barevnými kresbami (alternativně pěti) a rovněž v tomto roce vyzdobil deseti barevnými kresbami eseje *Hudba pramenů*. Významnou grafickou prací J. Váchala je třicet pět dřevorytů k básnické sbírce *Ruce*, kterou vydal v roce 1946 pro své členy Evropský literární klubu (ELK) jako 7. svazek bibliofilské edice Ráj knihomilů v počtu 1001

Josef Váchal, Ruce, VIII. Stráž nad mrtvými, 1943

výtisků, kdy všechny tisky byly opatřeny suchou pečetí. Samostatnou přílohu tvořilo 13 barevných dřevorytů J. Váchala, kterou ELK vydal již v r. 1943.

Bibliofilský tisk Miloše Martena *Otakar Březina. Essay*, vydaný autorem jako soukromý tisk v Praze r. 1915 v 25 výtiscích, vyzdobila Zdenka Braunerová.

Nelze opominout Františka Koblihu, který vyzdobil dřevorytem na obálce a je-

denácti vernis-mou esej *Větry od pólů* (1946). Březinovu báseň *Sen jeden svítí* vydal s dřevorytem F. Koblihy jako soukromý tisk Vilém Šmidt v Praze roku 1949. Knížka Vincence Lesného *Básnický zápas Otokara Březiny* s Koblihovou kresbou na obálce a dřevorytem, která měla vyjít již v roce 1942, byla německou cenzurou zakázaná a vyšla až v roce 1945.
Ani meditativní a spirituálně laděná výtvarná tvorba Jana Zrzavého se Bře-

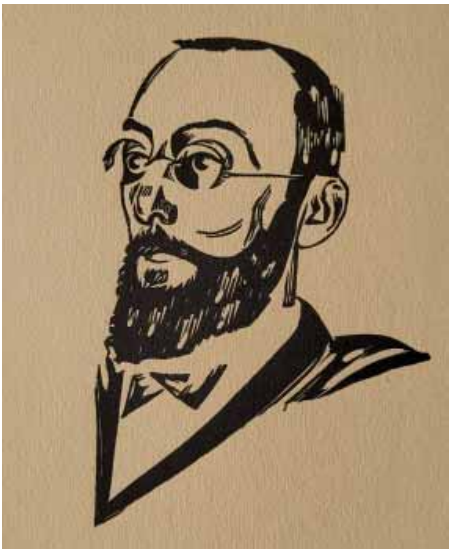

Vlastimil Hofman, X3, 1929

zinově poezii nevyhýbala. V roce 1934 J. Zrzavý např. ilustroval *Nebezpečí sklizně* (kresby reprodukované heliogravurou). Také Karel Čapek, který básníka v Jaroměřicích navštěvoval, vytvořil několik Březinových kresebných portrétů.
Jaroslav Benda graficky upravil a svým dřevorytem vyzdobil knihu *Za Otokarem Březinou* (S.V.U. Mánes, 1929) doplněnou kresebným portrétem O. Březiny od R. Kremličky. Březinův portrét vytvořil rovněž Vlastislav Hofman.

Knížečku *Hledání a jistota. Vzájemná korespondence Otokara Březiny s Otakarem Theerem* (1949) výtvarně doprovodil a obálku pro ni navrhl Stanislav Ježek. Také další novodobá vydání Březinova

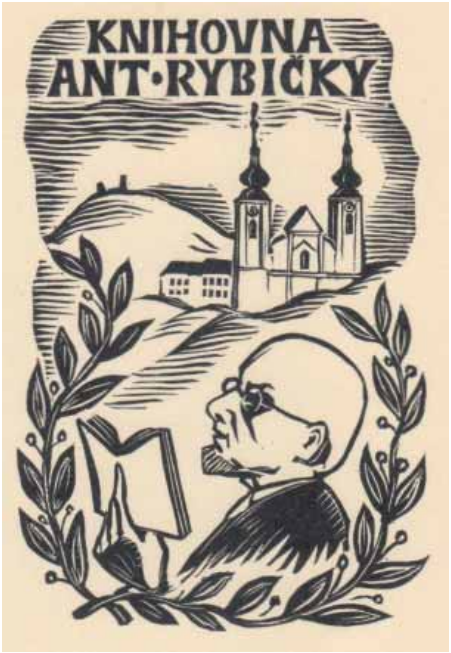

Michael Florian, X2, 1944

díla lákala umělce k výzdobě a ilustrování. *Eseje z pozůstalosti* (Brno, Blok, 1967 a 1968) graficky upravil a vyzdobil Jiří Hadlač. Tuto knížku mi z pozůstalosti básníka Jana Skácela věnovala jeho paní Božena, stejně tak i vydání Březinových *Básní* v Československém spisovateli (1958), které prý měl J. Skácel vždy na dosah, což svědčilo o blízkém básníkově vztahu k Březinově poezii. Obě knihy jako by byly ještě naparfemované cigaretovým kouřem.
Výbor *Nevlastní děti země* s ilustracemi Josefa Istlera vydal v roce 1988 Klub přátel poezie. Mikulášem Medkem ilustro-

vaná sbírka *Ruce*, kterou graficky upravil Josef Vyleťal, vyšla v roce 1965 v nakladatelství Blok; v prvním vydání pro Západomoravské muzeum v Třebíči a Muzeum O. Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou.
Také malíři a grafikovi Jaroslavu Šerých se Březinova poezie stala inspirací pro obrazovou výzdobu výboru Březinových esejů *Hudba pramenů a jiné eseje* (1989).
Rovněž malíř a grafik Vladimír Komárek doprovodil sedmi dřevoryty a graficky

Stanislav Hlinovský, algrafie/2, 1988

upravil bibliofilský tisk *Bolest a světlo. Z dopisů Anně Pammrové 1889–1905*, který vyšel v edici Lyra Pragensis roku 1988. Bibliofilský tisk *Otokar Březina a díla vyšších světů* od Miroslava Kudrny doprovázela na předsádce suchá jehla Vladimíra Komárka (2008); pro edici Devět múz bylo vydáno 100 výtisků. Výbor Březinových básní sdružených do knížky *Nahlédnutí do chrámů Otokara Březiny* vydalo nakladatelství Návrat domů s ilustracemi Romana Kriegela.

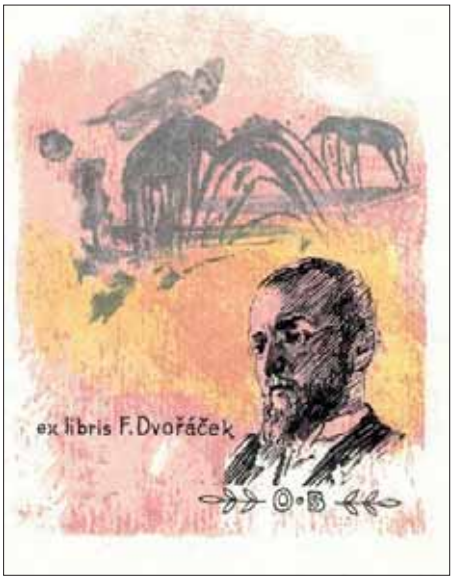

Jaroslav Kaiser, L1/4, 1983

Fotograf Vilém Reichmann doprovodil svými fotografiemi knihu *Mír (básně z knihy Ruce, esej z pozůstalosti)*, kterou vydalo nakladatelství Blok v roce 1989. Svými fotografiemi rovněž vyzdobil březinovskou publikaci S*tavba ve výši*, zde společně s K. O. Hrubým (1970).
Knihu Miloše Dvořáka *Tradice díla O. Březiny*, kde obálku, frontispis s básníkovým portrétem a grafickou úpravu provedl Vladimír Lavický, vydalo třebíčské nakladatelství Arca JiMfa (1993).
Ke 100. výročí narození O. Březiny (1968) vyšla v Třebíči drobná knížečka *Krajem O. Březiny* s doprovodnými ilustracemi A. F. Stehlíka a Osvětová beseda města

Jaroměřice nad Rokytnou vydala tisk *Otokar Březina*, který svými kresbami doprovodil sochař a malíř Josef Kapinus.
Pozoruhodným činem, který připomenul přátelství dvou významných osobností: indologa a orientalisty Vincence Lesného a básníka O. Březiny, se stal film *Poselství lásky a učení Vincence Lesného a Otokara*

Ladislav Rusek, C3, 1982

Březiny z roku 2024. Režisérem tohoto pozoruhodného dokumentu, který vznikl na námět Gabriely Střelákové-Kopcové, Karla Valy a Společnosti O. Březiny, v němž rovněž zazněly Petrem Kopejskem zhudebněné Březinovy básně, je režisér Oliver Malina-Morgenstern. Je fascinující, jak se ve filmu, prakticky po jednom století, opět sešly dvě osobnosti, které překročily rámec rodného kraje a byly uznávané více v zahraničí než doma.
Portréty O. Březiny a graficky ztvárněné motivy jeho básní se také objevovaly na knižních značkách. Člen Společnosti Otokara Březiny Aleš Nevečeřal vlastní dvě pozoruhodná exlibris, jednak knižní značku od Pavla Hlavatého s dvojportré-

Karel Šafář, KT, 1983

tem F. Bílka a O. Březiny a jednak z dílny Güntera Hujbera s portrétem O. Březiny; na obou exlibris jsou zobrazeny Bílkovy práce inspirované Březinovými verši. Já jsem mezi březinovská exlibris přidal exlibris s Březinovým portrétem od Ladislava Ruska a několik dalších jeho linorytů inspirovaných Březinovou poezií a také exlibris s básníkovou podobiznou od grafika Jaroslava Kaisera. Rovněž Herbert Kisza se inspiroval Březinovou poezií. Karel Šafář vytvořil březinovské exlib-

ris, které symbolizuje věčnost lidského rodu a duchovní spojení generací. Pavel Čampulka vytvořil podobu Vesmírného Krista a duchovní symbolika se odráží i v linorytech Jaroslava Švába.

Třebíčského malíře a sochaře Zdeňka Šplíchala, který se od mládí zajímal

Herbert Kisza, C3+C5, 1984

o Březinovu poezii a intenzivně vnímal její symboly a kosmické vize, Březinovo dílo inspirovalo ve výtvarné tvorbě. Vytvořil portrét básníka O. Březiny, zářící jasně modrým světlem, jako by vyzařoval duchovní energii charakteristickou pro Březinovo dílo. Je také autorem plastik *Trnová koruna* a *Církev* instalovaných v bazilice sv. Prokopa v Třebíči.

František Dvořáček

Doplňující literatura:

N., Fr. *Otokar Březina o Bílkovu exlibris. 25. zpráva o činnosti.* Praha: SSPE, 1944.

BŘEZINA, O. *O Bílkově díle. Okénko do dílny umělcovy*. V–VI. říjen–prosinec 1941. Praha, soukromý tisk.

ŽIŽKA, J. *Otokar Březina v díle Jana Konůpka. Okénko do dílny umělcovy.* II. březen–duben 1942. Praha, soukromý tisk.

44. ŽEŇ ČESKÉHO EXLIBRIS ZA ROK 2024 V HRADCI KRÁLOVÉ

Hradecká sekce SSPE připravila na středu 11. března 2025 v Galerii Na mostě FaF UK vernisáž přehlídky Žeň českého exlibris za rok 2024. Po přivítání účastníků pronesla úvodní slovo k výstavě a organizaci Mgr. Jarmila Špačková. Představení artefaktů výstavy se ujala Mgr. Marie Rumlarová. Závěrem vystoupil zástupce pardubické sekce p. Zdeněk Řehák, který složil hold organizátorům „Žní" i „Žatev" v průběhu 44 let neúnavné práce. Ve své Panychidě za Žní (Žatvou) exlibris, položil naléhavou otázku: „Je tu naděje na další pokračování? Pokud ANO, tak KDE a KDY?" V kulturní vložce zahrál Kristián Česák na klarinet. Na vernisáži bylo přítomno více jak 50 návštěvníků. Letos oslavuje město Hradec Králové 800 let svého trvání (od první písemné zmínky o existenci). Výstava toto výročí připomněla a někteří tvůrci se tomuto tématu věnovali. Přehlídku bylo možno navštívit do 4. 4. 2025.

Jarmila Špačková

JARNÍ DEN SSPE V LANŠKROUNĚ

V sobotu 18. dubna 2025 se konal v prostorách lanškrounského zámku Jarní den SSPE spojený s výměnou exlibris a grafiky, který byl zorganizován Městským muzeem Lanškroun ve spolupráci s výborem SSPE. Vzhledem k počtu účastníků setkání (23 členů) se jednalo spíše o komorní akci, s jejímž průběhem a organizací však byli zúčastnění nadmíru spokojeni. Každý z účastníků setkání obdržel grafický list zhotovený grafičkou Alexandrou Likhachevou.

Po výměně, pro kterou byl vyčleněn dostatečný časový i fyzický prostor, ná-

sledovalo představení počítačového programu NESTOS MINI určeného pro soukromé sběratele (nejen) exlibris a grafiky. Kromě krátké prezentace byly přednášejícím Jaroslavem Čadou přítomným ukázány možnosti evidence sbírky pomocí počítačového programu,

zleva S. Bílková, Mgr. J. Špačková, M. Prchlíková, Mgr. A. Mrázková, foto Václav Smejkal

a především možné výstupy. V rámci druhé přednášky pak členka výboru SSPE Markéta Prchlíková přiblížila auditoriu osobu loutkáře, grafika a tvůrce exlibris prof. Vojtěcha Cinybulka, od jehož narození v letošním roce uplyne 110 let. Účastníkům setkání byl v průběhu dne umožněn také vstup zdarma do expozic Městského muzea Lanškroun včetně muzejní galerie, kde se konala výstava grafik a exlibris Heleny Horálkové.

Setkání přilákalo na lanškrounský zámek i několik dalších osob se zájmem o činnost spolku a dění v něm, přičemž dvě z nich podaly přihlášku k členství v SSPE.

Jaroslav Čada

STO LET VALAŠSKÉHO MUZEA V PŘÍRODĚ

Pro cenné stavby venkovské architektury ohrožené postupnou industrializací se našlo řešení v jejich přemístění a seskupení na volné ploše. Pro muzea tohoto typu se ujalo pojmenování *skansen*, což ve švédštině znamená „hradby". V současné době se více používá anglický název *open air museum* pro muzea pod širým nebem, pro muzea v přírodě. Švédský Skansen navštívil Alois Jaroněk r. 1909 při cestách po muzeích v severských zemí. Zajímal se o stavby v těchto muzeích i o organizační struktury, a to vše v rámci příprav projektu rožnovského muzea v přírodě.

V českých zemích vzniklo první etnografické muzeum v Přerově nad Labem v r. 1900. Zakladatelem byl cestovatel a učenec Ludvík Salvátor Toskánský (1847–1915) a jeho cílem bylo zachovat polabskou lidovou architekturu 18.–19. století. V roce 1909 se bratři Jaroňkové Bohumír (1866–1933) a Alois (1870–1944) stěhují do Rožnova, zapojují se do činnosti

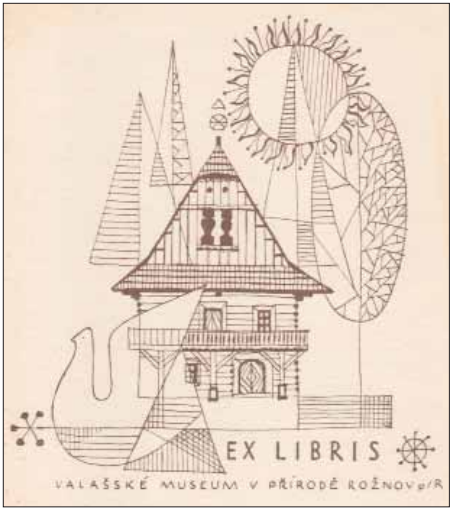

Jiljí Hartinger, P1, 1965

místního Musejního spolku a hned také do „války" o roubenou radnici, která vadila dopravě. Většina měšťanů byla pro zbourání; nakonec byl přijat návrh na převezení radnice do místního lázeňského parku. To kritizoval i vlivný Okrašlovací spolek. Ten požadoval odvezení všech staveb mimo park s odůvodněním, že „museum v parku, který je chloubou města, působí rušivě". Na mýtinku lázeňského parku byly tehdy přestěhovány dva roubené domy z rožnovského náměstí spolu s dalšími menšími stavbami. V prostorách mezi nimi se odehrála

Anna Grmelová, X2, 1967

Bohumír Jaroněk, X2, 1927

v r. 1925 velkolepá folklorní slavnost zvaná Valašský rok. Vznikl tak základ areálu **Dřevěné městečko**, který byl postupně rozšiřován o další dřevěné stavby, což se stalo základem zdejšího **Valašského muzea v přírodě**.

Již samotní zakladatelé si uvědomovali, že městská část muzea dostatečně nevypovídá o způsobech života na celém Valašsku, a proto usilovali o realizaci vesnického areálu. Záměr na vybudování **Valašské dědiny** vznikl na počátku 50. let a o desetiletí později byla zahájena na rožnovské pasece zvané Stráň výstavba prvních roubených chalup a hospodářských staveb. Cílem bylo vy-

tvořit co nepravdivější obraz valašské dědiny zasazené do rázovité valašské kulturní krajiny. Během tohoto období se muzeum stalo klíčovým centrem pro uchování a prezentaci valašské kultury a tradic.

Dřevěné městečko a Valašská dědina byly na počátku 80. let doplněny o technický areál nazvaný **Mlýnská dolina** s funkčními historickými stavbami poháněnými vodou.

Valašské muzeum vlastní sbírku přibližně 2600 exlibris zahrnující převážně díla regionálních grafiků, která byla doplňová-

Anna Grmelová, X2, 1967

na dary, a to i ve spolupráci s členy SSPE. Evidence sbírky začala pod vedením člena SSPE Ing. Jana R. Bečáka (1915–1987), ředitele muzea v letech 1965–1972. Jeho práci pro muzeum připomíná pomník ve Valašském Slavíně v Dřevěném městečku u kostela sv. Anny, kde jsou uloženy rovněž ostatky valašskomeziříčského Jiřího Demela (1923–2006).

Eviduji deset exlibris Valašského muzea v přírodě od autorů: A. Grmelová, I. Hartinger, V. Chrenko a J. Vodrážka.

Poděkování patří Mgr. Lence Kučerové a Bc. Ladě Všetičkové, DiS., z Valašského muzea v přírodě za poskytnuté informace.

Vladimír Pospíšil

JIŘÍ MAHEN A JEHO STOPY V EXLIBRIS

Jiří Mahen, vlastním jménem Antonín Vančura, se narodil 12. 12. 1882 v Čáslavi. Studoval na FF UK v Praze, pro zdravotní problémy a finanční potíže nesložil státní zkoušky. Učil na jižní Moravě, od r. 1910 už působil trvale v Brně. V r. 1921 pracoval jako knihovník, od 1927 byl ředitelem městské knihovny. 22. 5. 1939 umírá sebevraždou pod dojmem nastupující nacistické okupace, nebo i v důsledku zdravotních potíží. Deník Lidové noviny tehdy poznamenal: „To, co ztratilo Brno v hudebním životě Leošem Janáčkem, ztrácí nyní dramatické tvorba a divadlo odchodem Mahenovým."

Brno si Mahenovy činnosti váží natolik, že jeho jméno nesou významné městské instituce. Připomínám divadlo a knihovnu, druhou největší v ČR. Je autorem asi 69 publikací. Z nich: *Rybářská knížka* (poetické vyprávění rybáře), vědecké práce o rybolovu a *Husa na provázku*, soubor šesti avantgardních, poetistických filmových libret (Praha, Aventinum 1925); název knihy si brněnští studenti uměleckých škol vybrali v roce 1967 pro pojmenování svého divadlo *Husa na provázku*, krátce nato bylo shledáno, že název je politicky nekorektní a divadlo změnilo přechodně název na *Divadlo na provázku*. Kniha *Husa na provázku* se dnes

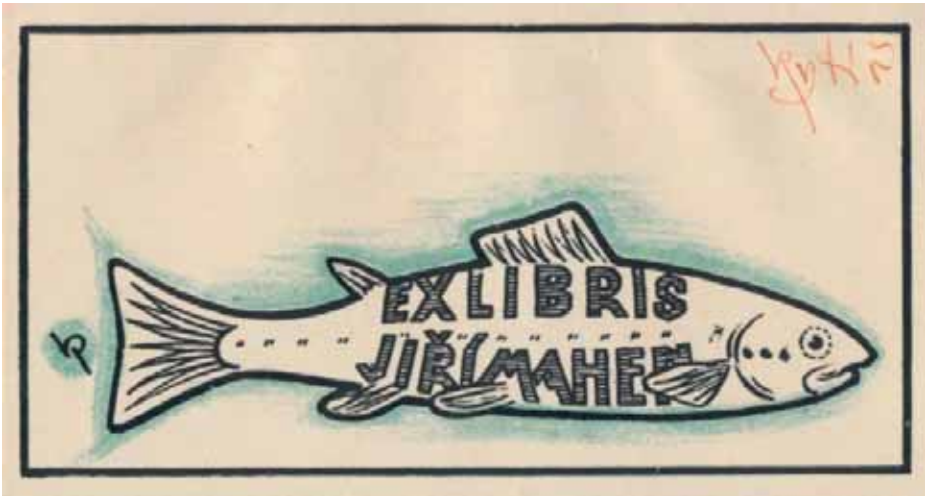

Václav Rytíř, P1, 1930

po 100 letech nabízí v antikvariátech za 1200 Kč.

Známé je exlibris na jméno Jiří Mahen, vytvořené Václavem Rytířem se zobrazením ryby; P1, 47:94, z roku 1930. K poctě Jiřího Mahena vytvořil Miroslav Houra dvoubarevné linorytové exlibris pouze s iniciálami J. M. se zobrazením muže v loďce s pohárem v ruce, z loďky vyčnívá rybářský prut; X3/2, 141:110, 1983. Pro Jaroslava Zelíka vytvořil Pavel Hanák exlibris s portrétem Jiřího Mahena; X3, 105:61, 1999.

Vladimír Pospíšil

Jaroslav Zelík (1921–2003), technický úředník v Adamovských strojírnách, organizátor výstav, člen SSPE od r. 1976. Knižní značka 2–3/1985, s. 23–24 (nekrolog).

Pavel Hanák (*1951), studia na LŠU v Kyjově u akademického malíře Miroslava Bravence, dr. R. Príbyš jej získal pro tvorbu exlibris. Od roku 1990 je členem Sdružení výtvarných umělců moravsko-slovenského pomezí a spolu s ním obeslal řadu výstav. V současné době se věnuje mj. kolážím a dřevořezbě (betlémy, loutky).

Internet: https://encyklopedie.brna. cz/

Pavel Hanák, X3, 1993

PUBLIKACE

Mistrzowie ekslibrisu polskiego. Tadeusz Tuszewski

Varšava: Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Głowna Województwa Mazowieckiego, 2024, 56 s. (včetně obálky), 47 obrázků exlibris, obálka s titulem a dvěma exlibris, 20,8 × 14,5 cm. Tiskárna a náklad nejsou uvedeny. Mezi reprodukovanými exlibris jsou exlibris pro Otakara Hradečného, Ctibora Šťastného a Jana Beránka. Vystavená exlibris byla ze sbírek polských institucí. V katalogu je soupis exlibris T. Tuszewskiho ve sbírkách těchto institucí (Dzieło Sztuki, Rzemiosł Artystycznych a Kartografia Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy). Vytvořil přibližně 150 exlibris technikou dřevorytu.

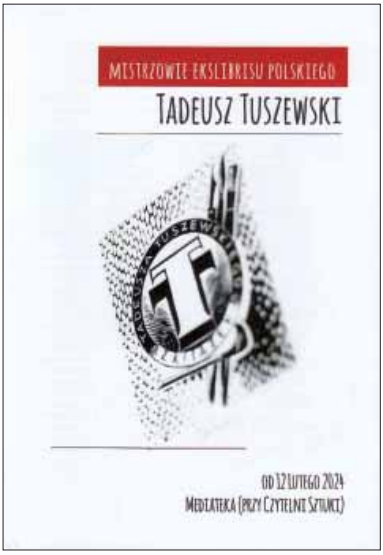

Tadeusz Tuszewski, grafik, knižní výtvarník, specialista na písmo, konzervátor papíru, se narodil 26. 7. 1907 v Obře ve Velkopolském vojvodství a zemřel 3. 2. 2004 ve Varšavě. V r. 1926 po ukončení studia na gymnáziu ve Wolsztyně studoval na Státní škole dekorativních umění a uměleckého průmyslu v Poznani (do r. 1931) a pak pokračoval ve studiu na Akademii výtvarných umění ve Varšavě, které ukončil v r. 1936. Za německé okupace se věnoval samostatné umělecké tvorbě a konzervátorské praxi v Národní knihovně ve Varšavě v Konzervační dílně knihy prof. B. Lenarta. Na podzim 1944 byl deportován do pracovního tábora v Německu. Od roku 1945 spolupracoval na znovuobnovení konzervátorské dílny Akademie výtvarných umění a zřizování konzervátorských dílen v hlavních archívech a muzeích. Od roku 1964 vedl jako docent, později profesor, Dílnu (později Katedru) konzervace starých tisků a grafiky. Zabýval se především knižním uměním a konzervací papíru. 1. října 1983 odešel do důchodu.

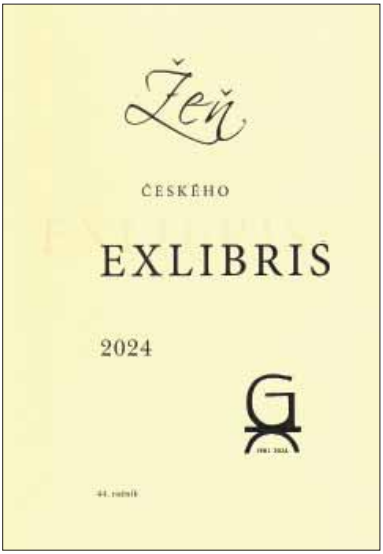

44. žeň českého exlibris za rok 2024

Hradec Králové: Farmaceutická fakulta UK, SSPE a jeho sekce v Hradci Králové, Magistrát města Hradec Králové. Galerie Na mostě, 10. 3. – 4. 4. 2025, 32 s., 49 obrázků, obálka s titulem, 21 × 15 cm. Katalog výstavy sestavila Mgr. Jarmila Špačková. Tisk: Hradec Králové, DUKASE,

náklad 100 výtisků. Obsah: Marie Rumlarová. *Hradec Králové v exlibris a drobné grafice*. Zdeněk Řehák. *Panychida za Žní (Žatvou) exlibris*. Účastníci přehlídky: 30 českých autorů, 76 exlibris. Univerzita Hradec Králové: 4 studenti. Základní umělecká škola Hradec Králové: 5 žáků. Zkratky škol. Zkratky grafických technik. Poděkování za sponzorské dary. Tiráž.

Magazin DEG 2024

Německý magazín formátu A4 o 48 stranách přináší různorodé informace jak o činnosti Německé exlibristické společnosti, tak o současných i starších autorech exlibris. Po úvodních článcích redaktora Heinze Neumaiera a prezidenta DEG dr. Henryho Taubera následuje ohlédnutí za sjezdem DEG v Neustadtu an der Orla a na zámku Burg v roce 2024; podle protokolu má DEG 285 členů. Ceny DEG za rok 2024 obdrželi: 1. Regina Franke, 2. Konstantin Kalynovych (Константин Калинович) a 3. Norbert Salzwedel. Ceny publika: Lembit Löhmuss a Silvana Martigroni (oba za exlibris) a Igor Baranov a Andreas Raub (oba za malou grafiku). Následuje pozvání na sjezd DEG do Memmingenu v roce 2025. *Exlibris ke knihám autorů, kteří pro mě hodně znamenají* je název článku K. Rödela, který vybral celkem patnáct exlibris, např od A. I. Kalašnikova, H. Pauwelse a J. Vodrážky. H. Neumaier ve svém článku *Ex musicis k narozeninám a datům úmrtí slavných skladatelů* připomíná jednotlivé autory. Nechybí mezi nimi B. Smetana: exlibris pro G. G. de Haase od O. Kulhánka s autorovým portrétem a další exlibris od I. Baranova zobrazuje krojované postavy ze Smetanovy Prodané nevěsty. Pucciniho operu Madam Butterfly připomíná exlibris od P. Hlavatého, jehož majitelem je Vincéné Görög. Pucciniho portrét přináší rovněž exlibris od H. Pauwelse pro W. Wizkocsila se scénou z opery La Bohème. Róbert König (1951–2014), maďarský grafik a výtvarný pedagog, byl mistrem v zobrazování koní, připomíná K. Vasné Tóthová. *Hledání exlibris Německé akademie přírodních věd Leopoldina* je název článku A. Büsingové; v článku jsou zobrazena dvě erbovní exlibris. A. Raub se zamýšlí

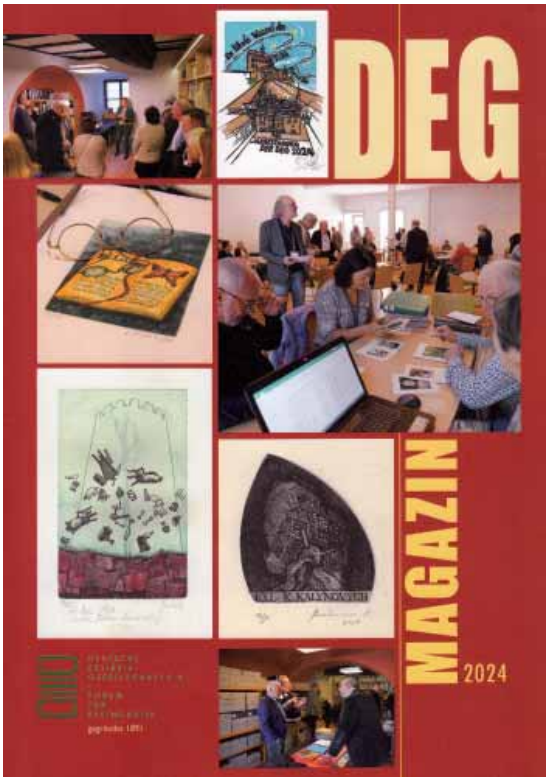

nad využitím počítačové grafiky pro tvorbu exlibris v budoucnosti ve své článku *AI exlibris a tak dále*. K. Thoms se pokouší vysvětlit motiv exlibris od Z. Véna se surrealistickým zobrazením, snad „zrození Venuše". Anna Voitiuk (Анна Войтюк, *1999) je mladá talentovaná ukrajinská výtvarnice, která rovněž tvoří exlibris; připravila vlastní výstavu pro Muzeum Ivana Franka ve Lvově na téma *Když zvířata promluvila*. V článku H. Neumaiera *Emil Hirsch (1866–1954), mnichovský antikvář a jeho exlibris* jsou reprodukována jeho tři exlibris a jeden návrh. Siegfried Bresler sděluje, jak se stal sběratelem exlibris a Andreas Raub, jak se stal jejich tvůrcem. Utz Benkel si nechal zhotovit vzpomínkový grafický list na Bruna Schulze (1892–1942), polského spisovatele, malíře a grafika; autorem mědirytu je Norbert Salzwedel. Anne Büsingová a Heode Haarländerová jsou autorkami publikace *Exlibris aus der Universitätsbibliothek Rostock* (2023). Nekrolog: Paul G. Becker (1931–2024). Referát o 40. kongresu FISAE 2024 v Palma de Mallorca. Německé příležitostné tisky.

ČASOPISY

■ **EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 129, 1/2025**, Finsko

Téměř celé číslo je věnováno tématu anděl; exlibris s tímto námětem jsou na titulní a zadní stránce obálky a na s. 15–17 je článek *Anděl strážný hlídá naši cestu* doplněný 26 exlibris s touto tematikou, mezi autory jsou J. Dudek, V. Fleissig, G. Hujber a J. Vodrážka. Na s. 6–7 a 10 jsou reprodukce novoročenek pro rok 2025, mezi jejich autory jsou J. Brázda J. Černoš a J. Werner a ze Slovenska Z. Bugáň, Š. Burčo, K. Felix a K. Vašíčková. Litograf P. Hillunen restauruje monogramy. Následují exlibris kreslená přímo do knih. Ericus Erici Sorolainen (asi 1546–1625), biskup v Turku a Vyborgu, jeho *Postilla* a supralibros. Osobnost: Auni Nuolivaara (1883–1972), učitelka, spisovatelka a výtvarnice, a její dvě exlibris. Exlibris v časopisu Nuori Voima (Mladá síla) 6–7/1934. Řecká exlibris (10 reprodukcí).

■ **GRAFIEKWERELD, No. 1, 2025**, Nizozemsko

V novém čísle roku 2025 je věnována pozornost mostům a toto téma bude pokračovat i v dalších číslech roku 2025. *Spojující mosty v rozděleném světě* je název článku E. Veldhuizena. Článek je rozdělen do šesti kapitol: Postavit most – zde nalezneme exlibris pro J. Souvereina vytvořené J. Pilečkem, kde most tvoří postava muže visícího za ruce a nohy nad skalnatou propastí; Slavné mosty – autoři T. Evans, P. Lazarov, C. Strasser, J. C. Maas, S. Theumer; Mosty v literatuře – autoři H. T. Glowacka, J. Czaschka, W. Steinecke; Brugmans a Giethoorn – exlibris pro M. C. Giethoornovou od neznámého autora a exlibris pro I. J. Brugmanse od P. G. Ruetera; Krásné mosty – autoři E. Vadász a Ye Zhi Xin; Symbolické mosty, jako přechody ze života do smrti – autor G. O. Erler pro dr. A. Paulsena. V článku C. Litha *Theun de Vries – muž a spisovatel (1907–2005)* věnovanému životu a dílu tohoto významného, do češtiny překládaného nizozemského spisovatele a básníka, jsou reprodukována dvě exlibris s jeho jménem, dále exlibris od O. Kulhánka pro P. J. J. Peijnenburga s jeho portrétem a další exlibris a ilustrace k jeho dílům. Hr-

diny jeho románů jsou často historické postavy ze světa umění a politiky, napsal přes 130 děl. Poznejte Annu Voitiukovou (Анна Войтюк) blíže – článek o tvůrkyni prémiového tisku, který členové Exlibriswereld dostali jako přílohu tohoto časopisu.

■ **GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 2025/1**, Belgie
Druhá část ze série tematických článků o zrcadlech na exlibris je pokračováním z předešlého čísla; je zde reprodukováno 12 exlibris, z nichž čtvrté je od K. Demela pro N. Hillerbrandta. Pozoruhodné exlibris od Enrica Baje (1924–2003), italského malíře a grafika, pro Enza Pellaie představuje ve svém článku M. R. Baeyens, reprodukovány jsou ještě tři grafické listy E. Baje. K. Vissers ve svém článku seznamuje čtenáře s pozoruhodnými grafikami, které vytváří Guido Van den Eijnden. O. Dergachov v článku Sny z Ukrajiny představuje deset zajímavých ukrajinských grafiků: K. Antioukhin, K. Kalinovich, O. Denisenko, R. Romanyshyn, M. Drimaylo, S. Hrapov, S. Ivanov, A. Kens, A. Serebryany, O. Dergachov (К. Антюхін, К. Калинович, О. Денисенко, Р. Романишин, М. Дрімайло, С. Храпов, С. Іванов, А. Кенс, А. Серебряний, О. Дергачов). Vzpomínku na ikonu Graphia Luce Van den Brieleho (1930–2024), vedoucího redaktora časopisu Graphia v letech 1979 až 2007, napsal Jack van Peer. Akademii výtvarných umění v Tianjinu, pracoviště Hua Shaoyingové a její studenty představuje M. R. Baeyens. Mladá, talentovaná běloruská grafička Valery Zhylinskaya (*1999) používá v tvorbě exlibris tradiční grafické techniky: litografii a lept. Mezi vybranými osmi novými exlibris jsou tři z Japonska, dvě z Číny, dvě ze Španělska a jedno z Argentiny. Zajímalo by mě: exlibris Eleny Hlodecové pro Dirka Matteleera a Rindu Vandrommeovou s hudebním námětem.

■ **Österreichische Exlibris-Gesellschaft. Mitteilungen 4/2024**
Výstava dřevorytových exlibris 35 rakouských grafiků / grafiček byla otevřena 17. 5. 2025 na zámku Pöggstall. *Kurt Leitgeb – poslední z jeho cechu!?* je název článku A. C. Voglerové o mědirytci K. Leitgebovi, nar. v roce 1939, (83 rakouských a 39 lucemburských poštovních známek, 100 až 150 mědirytů podle starých mistrů, exlibris pro svého otce a novoročenka pro ÖEG pro rok 1965); pracoval podle návrhů F. Stierschneidera. T. Cernajsek připomíná v rozsáhlém článku některá jubilea roku 2025, která se stala námětem exlibris: 200 let krále valčíků J. Strausse, 200 let první parní železnice na světě (exlibris od M. Bauera pro J. Hlinovského z r. 2016; litografie J. Boudy), 150 let – Rainer Maria Rilke (exlibris E. Orlika z r. 1897), 150 let – Thomas Mann, 150 let – geolog Otto Ampferer, 1835 – založení Hornického muzea, předseda ÖEG Georg Nemeth sedmdesátiletý. Reakce na článek Umělá inteligence a exlibris v čísle 3/2024. Podrobná zpráva o Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2024 s překladem úvodu L. Žáka (PF 1973 J. Boudy, grafika od J. Lukavského). Nekrology: Ing. M. Humlík, W. Jakubowski a G. C. Torre.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 129 / April 2025**, Švýcarsko
Drei Schweizer Exlibris-Künstler: Philipp Dammköhler (1871–1924). Robert Forrer

(1866–1947). Max Hunziker (1901–1976) je název publikace SELS, která obsahuje pojednání o třech tvůrcích exlibris včetně soupisů. Bertha Züricherová – exlibris; článek dr. M. Fischera je věnován životu a tvorbě exlibris (tři barevné dřevoryty) B. Züricherové (1869–1949), bernské malířce a grafičce, v návaznosti na její monografii (2024) od téhož autora. Selma Lagerlöfová (1858–1940), švédská spisovatelka a laureátka Nobelovy ceny za literaturu, napsala dětskou knihu *Podivuhodná cesta Nilse Holgerssona Švédskem*, která je vlastně švédským cestopisem; článek o autorce je doplněn dvěma exlibris – na druhém nese letící divoká husa na svých zádech malého Nielse (autor H. Jürgens). Uplynulo 160 let od vydání knihy *Alice v říši divů* (1865), kterou napsal Lewis Carroll (1832–1898) pro svoji dceru Alici. V roce 1871 vyšlo pokračování *Alice za zrcadlem*. Obě knihy byly a stále jsou bohatou inspirací pro ilustrátory a také pro tvorbu exlibris – v článku je jich reprodukováno 15, po jednom rovněž od J. Wernera, T. Hřivnáče a K. Vavrové. In memoriam: Herman Anliker (1940–2024), architekt, filatelista, sběratel exlibris. Wojciech Jakubowski (1919–2024), polský mědirytec, významný tvůrce exlibris.

Lgh

ZEMŘEL KAREL KROPÍK

Po dlouhé nemoci zemřel v sobotu 26. dubna 2025 ve věku 75 let JUDr. Karel Kropík. Narodil se 18. března 1950 v Nymburce. Absolvoval právnickou fakultu UK v Praze a pracoval jako odborný referent Ústřední celní správy v Praze. Byl aktivním členem Spolku českých bibliofilů a Klubu přátel Hollaru. Členem SSPE se stal v roce 1988. Členem výboru SSPE byl v letech 1989 až 1994 a členem revizní komise v letech 1995 až 1998. V roce 1990 byl redaktorem Zpráv SSPE. Z našeho spolku vystoupil na konci roku 2001. Přesto zůstával autorem článků ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: Karel Šafář (2008), Ota Janeček (2019), I knihy mají své bratry (2021), Jiří Suchý (2021), Pavel Roučka (2022), Jiří Šlitr (2024). Nezapomínal ani na náš časopis Knižní značku: František Lukeš (3/1998), Vlastimil Sobota (4/2013), Renata Rea Šimlíková (2/2017), Karel Žižkovský (3/2018).

Uspořádal několik setkání s umělci: Josef Jíra (1989), Daniela a Karel Benešovi (1992), Miroslav Houra (1993), Karel Šafář (1993), Jaroslav Kaiser (1994) pro náš spolek. V roce 1993 připravil zájezd do Lince u příležitosti 90 let ÖEG. Spolu s autorským výtiskem Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2024 mu poslala paní Marta Novotná na ukázku jeden výtisk našeho časopisu Knižní značka. Časopis se mu moc líbil, takže si hned koupil poslední čtyři ročníky.

Byl z nich nadšený a napsal nám tuto poslední zprávu: *Vážení přátelé drobné grafiky, váš časopis Knižní značka mě uchvátil a potěšil. Děkuji jeho tvůrcům a blahopřeji, Karel Kropík. P. S. Vysoká grafická a obsahová úroveň.*
Uměleckou pohlednici s touto zprávou již nestačil odeslat. Obdrželi jsme ji společně s jeho smutečním oznámením.
Čest jeho památce! Jan Langhammer

ZEMŘEL KAREL URBAN, ČESTNÝ ČLEN SSPE

Karel Urban se narodil 22. 5. 1944 v Praze-Vinohradech. V roce 1968 po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy spolu se svou manželkou emigroval do Německa. Bydleli v Mannheimu, kde se jim narodili tři synové, a pak přesídlili do Mörlenbachu. Karel velmi úspěšně pracoval u firmy Brown Boveri v Mannheimu a pro ni jezdil doslova po celém světě. Exlibris na téma jeho zaměstnání mu vytvořil výtvarník Andreas Raub.

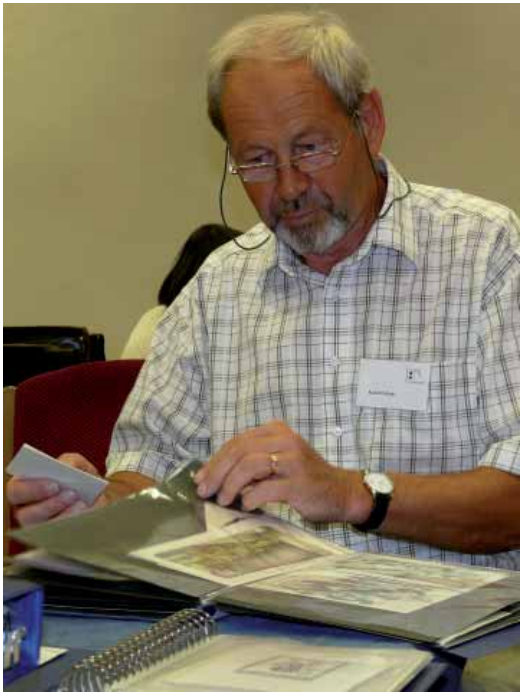

Karel Urban, Tábor, 2009, foto M. Petřík

Karel Urban byl členem DEG a SSPE. Ke sbírání exlibris se dostal skrze sběratelskou tradici v rodině jeho manželky Marie, rozené Karáskové, sběratelky exlibris. Její otec Ing. Jan Karásek (1915–1997) byl významným sběratelem exlibris a bibliofilem. Do SSPE pan Karel Urban vstoupil v lednu roku 2004. V roce 2008 byl poprvé zvolen do výboru SSPE a již v následujícím roce 2009 byl zvolen předsedou SSPE. V srpnu roku 2016 byl na 36. mezinárodním kongresu FISAE ve Vologdě v Rusku zvolen předsedou FISAE. Jeho úkolem bylo uspořádat 37. kongres FISAE 2018 v Praze. Tohoto úkolu se zhostil velice dobře, pražský kongres byl úspěšný jak po stránce organizační, tak co do počtu účastníků, který se blížil počtu šesti set. Z důvodu přípravy kongresu FISAE již v březnu 2017 nekandidoval na funkci předsedy SSPE, zůstal jednatelem výboru. Na slavnostní valné hromadě v Praze ke 100. výročí vzniku SSPE obdržel děkovný diplom za činnost pro Spolek. K tomuto výročí, jako sběratel mincí a medailí, nechal vytvořit pro Spolek plaketu českým medailérem a sochařem Michalem Vitanovským. Podařilo se mu získal fi-

nanční podporu od Magistrátu hlavního města Prahy na knihu Jana Langhammera *České sběratelství exlibris v datech* (Praha, SSPE 2018). V roce 2022 byl jmenován čestným členem našeho Spolku. Pravidelně předával prostřednictvím našeho časopisu Knižní značka informace o zahraničních sjezdech, kterých se zúčastňoval se svojí manželkou Marií, informoval o našem spolkovém dění z pozice předsedy Spolku a neopomenul blahopřát svými články zahraničním přátelům, významným sběratelům exlibris, k jejich životním jubileím.

Naposledy jsme se s panem Karlem Urbanem setkali na spolkovém adventním večeru v prosinci 2024. Kvůli těžké nemoci, která na něho útočila v časových vlnách, se nemohl poslední roky života spolkové činnosti již aktivně účastnit. Své nemoci nakonec podlehl. Zemřel 2. 5. 2025 v Praze.

Andreas Raub, C3+C5, 2015

Pan Karel Urban byl velmi hodný, slušný a ušlechtilý člověk, který neznal faleš. Podle mínění dlouholetých členů Spolku, kteří zažili naše předsedy za posledních třicet let, byl pan Karel Urban tím nejlepším. Jeho dílo pro náš Spolek a mezinárodní sběratelství exlibris zůstává. K. Urban jako reprezentant našeho Spolku v zahraničí byl důstojným představitelem českého exlibristického hnutí. Čest jeho památce!

Alois Sassmann

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 995/6, 110 00 Praha

3. 7. – 27. 7. 2025	Svatopluk Klimeš: Ohněm
31. 7. – 31. 8. 2025	Mezinárodní výstavní projekt: Lidská práva
4. 9. – 28. 9. 2025	Labyrint, vize a interpretace věčného mýtu v současné grafice

Galerie U Kellerů, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnic

1. 9. – 12. 10. 2025	Karel Beneš, volná grafika a exlibris

Galerie Františka Peterky, č.p. 58, 391 75 Malšice

10. 9. – 24. 11. 2025	Oldřich, Veronika a Františka Jelenovi, volná grafika, exlibris

Regionální muzeum v Chrudimi, K Ploché dráze 688, 537 01 Chrudim

26. 9. – 16. 11. 2024	Lubomír Netušil, obrazy, grafika, plastiky

PLÁN A SKUTEČNOST HOSPODAŘENÍ V ROCE 2024 A ROZPOČET NA ROK 2025

Příjmové položky:	*Plán a skutečnost 2024 v tisících Kč*		*Rozpočet 2025 v tisících Kč*
Členské příspěvky	300,0	299,5	300,0
Příspěvky na tiskový fond	15,0	4,2	5,0
Žeň	10,0	12,5	2,0
Inzerce	0,0	0,0	0,0
Podíl z internetových aukcí	65,0	90,5	80,0
Prodej spolkových publikací a grafik	120,0	46,0	60,0
Aktivní úroky	15,0	17,0	15,0
Sjezd	260,5	148,3	252,5
Příspěvky a dary	0,0	0,0	0,0
Dotace	0,0	47,4	73,5
Celkem příjmy	**785,5**	**665,4**	**788,0**
Výdajové položky:			
Časopis Knižní značka a přílohy*	140,0	146,3	150,0
Soupisy exlibris a novoročenek	20,0	0,5	6,0
Slovník tvůrců exlibris	15,0	14,7	15,0
Sborník pro exlibris*	100,0	97,3	120,0
Výstavy	15,0	43,6	10,0
Sjezd	226,0	99,5	271,5
Grafické listy, soubory a publikace	135,0	111,6	80,0
Bankovní poplatky	0,0	0,2	0,0
Režijní náklady na činnost spolku	55,0	58,6	50,0
Valná hromada	8,0	7,8	9,0
Archív	15,0	13,1	15,0
Účetní evidence	12,0	12,6	13,0
Hospodářka	14,8	15,5	15,5
Nájemné	15,0	9,2	10,0
Finanční podpory ze strany SSPE	10,0	0,0	0,0
Výtvarná soutěž	0,0	0,0	30,0
Celkem vydání	**780,8**	**630,5**	**795,0**
Hospodářský výsledek	**4,7**	**34,9**	**-7,0**

**včetně poštovného za časopis a sborník*

Hospodaření spolku v roce 2024 je převzato z dokumentu Hospodaření_4Q2024, který zpracovala paní Ing. Markéta Bayerová. Hospodaření spolku skončilo v r. 2024 ziskem 34.900 Kč. Jmění spolku na účtech a v hotovosti, které činilo k 1. 1. 2024 – **623 300 Kč**, se zvýšilo na **658 200 Kč**.
Rozpočet na rok 2025 byl navržen jako **ztrátový částkou 7.000 Kč**.

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Valná hromada se konala 29. 3. 2025 v Praze v Domě dětí a mládeže Karlínské spektrum a byla řízená MUDr. Lubošem Vaňkem při účasti 71 člena. Program byl schválen podle pozvánky na valnou hromadu. Účastníci valné hromady vyslechli a následně schválili zprávu předsedy Miroslava Petříka o činnosti spolku v roce 2024 a zprávu o hospodaření spolku v roce 2024 a návrh pro rok 2025 přednesené hospodářkou Mgr. Jarmilou Špačkovou. Čestnými členy byli jmenováni: akademický malíř Karel Demel a Ing. Jan Langhammer, CSc., (oba v r. 2024) a Hedwig Pauwels z Belgie a Mieczysław Bieleň z Polska v roce 2025. Zprávu kontrolní komise přednesla Ing. Michala Davídková. Markéta Prchlíková nahradila ve výboru SSPE odstupujícího Mgr. Jakuba Picha. Letošní sjezd SSPE se bude konat v Táboře v hotelu Dvořák ve dnech 3. – 5. října 2025. V rozpravě pozval Mgr. Martin Manojlín účastníky k návštěvě výstavy Vladimíra Suchánka v Děčíně. Mgr. J. Špačková informovala o současném stavu přehlídky Žeň českého exlibris. O cestě členů výboru do Sint-Niklaas referoval MUDr. L. Vaněk. Účastníci byli pozváni na Jarní den SSPE do Lanškrouna (12. 4. 2025) a na výstavy v Malšicích. Bude uspořádána soutěž v tvorbě exlibris pro žáky uměleckých škol v souvislosti se sjezdem v Táboře. Adventní večer se bude konat 29. 11. 2025 v Praze. Usnesení valné hromady bylo schváleno všemi účastníky. Účastníci obdrželi při prezenci grafický list od MUDr. L. Vaňka k Roku Vojtěcha Cinybulka a další grafické listy a publikace SSPE si mohli zakoupit u paní Marty Novotné.

Předseda SSPE M. Petřík předává Ing. J. Langhammerovi, CSc., diplom čestného členství v SSPE, Praha, 2025, foto J. Šulc.
Sedící zleva: Mgr. A. Sassmann, MUDr. L. Vaněk, M. Prchlíková a Mgr. J. Špačková.

■ **Výborová schůze 15. 5. 2025** se konala v Praze a byla řízená předsedou M. Petříkem za účastí tří členů výboru. Byly započaty práce na třídění a archivaci dokumentů v archívu SSPE. Vzhledem k nevyhovujícímu softwaru pro internetové aukce a nepřehlednosti webových stránek provede výbor výběr nového dodavatele pro tyto služby. Pro účastníky Kongresu exlibris v Táboře výbor navrhuje jako náhradu nedělního zájezdu 5. 10. 2025 do Malšic návštěvu Bílkovy vily v Chýnově.

Výbor SSPE

SETKÁNÍ

20. – 24. 8. 2025	2. mezinárodní exlibristický kongres v Istanbulu
3. – 5. 10. 2025	Sjezd SSPE v Táboře
3. – 4. 10. 2025	Sjezd SELC v Bernu

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10813 Jindřich CINK, Strážní 35, 563 01 Lanškroun; 10811 Pavel FRÁNĚ, Lesní 86, 379 01 Třeboň; 10811 JUDr. Jana SEEMANOVÁ, Sídliště 278, Chuchelna, 513 01 Semily.

■ **OBNOVENÉ ČLENSTVÍ:** 30072 Jack van PEER, Waterstraat 6, B-9190 Kemzeke/Stekene.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10779 Martina SHOŘOVSKÁ z Velkého Borku, 10355 Hana ŠAVLOVÁ z Teplic, 10766 Petr TIETZ z Havlovic.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10695 Gabriela DUŠKOVÁ, č.p. 348, 463 65 Jindřichovice pod Smrkem.

■ **ZEMŘEL:** Karel Urban, čestný člen SSPE (†2. 5. 2025).

Výbor SSPE

Luboš Vaněk, C4, 2024

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.
Poštovní adresa: Spolek sběratelů a přátel exlibris,
Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.
Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:
2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.
Číslo účtu/Konto:
2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX,
Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Tyršova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.
E-mail: petrikjudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodářka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54,
500 09 Hradec Králové. E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň. E-mail: langhammer.jan@quick.cz.
Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**,
Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha. E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.
E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Přílohy:
Katalogové listy: Petr A. Hampl a Arna Juračková.

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň,
e-mail: langhammer.jan@quick.cz.
Redakční kruh: Bedřich Kocman, Mgr. Alois Sassmann, Ing. Ladislav Žák
a RNDr. Karel Žižkovský.
Jazyková korektura: Mgr. René Keller.
Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.
Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.
Náklad 450 výtisků.
Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha,
pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.
Rozesílá: ADISERVIS Praha.
Toto číslo vyšlo 30. 6. 2025. Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 8. 2025.

Jiří Bouda, Sázavský klášter, L1/5, 1984

Jiří Bouda, nádraží v Poděbradech, L1/5, 1993

Jiří Bouda, sv. Urban, L1/5, 1984

Olaf Gropp, sv. Urban, C3/3, 2009

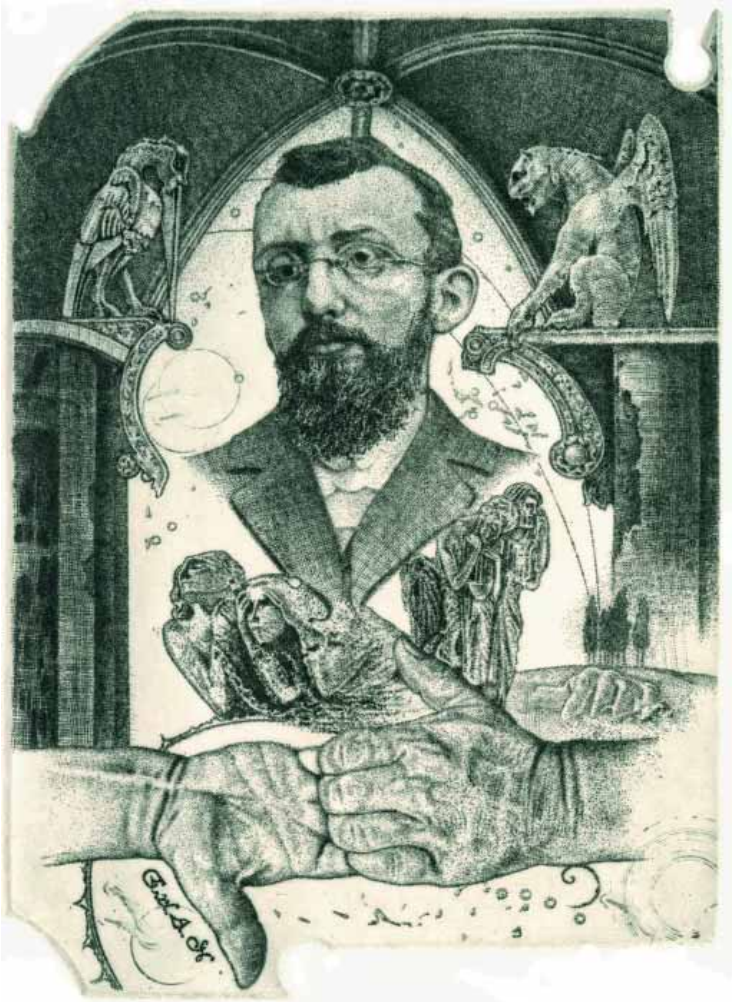

Günter Hujber, O. Březina, C4 + skoblina, 2023

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

Na titulní straně: Pavel Hlavatý: F. Bílek a O. Březina, C3+C4, 2002.